

Sørine Gotfredsens prædiken i 1. søndag i fasten

Taler

Sørine Gotfredsen
Sognepræst

Dato

26. februar 2023

Sted

Jesuskirken, København

Jeg tror nok, at det strejfede mig allerede som barn, men først som voksen fik jeg rigtig kontakt med følelsen. Det skete for en del år siden, da jeg var ret forelsket og omsider begyndte at tro på, at historien ville ende lykkeligt, og at der virkelig for mig var glæde og medgang i sigte. Vi sad, han og jeg, ved ét af bordene med rødternet dug hernede på Pile Allé, og jeg så rundt på de andre gæster i restauranten og tænkte, at de skulle bare vide, hvor lykkelig man kan være.

Jeg var med andre ord temmelig opslugt af og benøvet over min egen tilstand, men sekundet efter skete der noget uventet. Det var, som om jeg blev ramt af en fremmed magt, der brød ind i sindet og bremsede glæden og skabte en tomhedsfølelse, der minder én om, at glæden altid er i følge med noget andet. Glæden er kun entydig i et kort øjeblik, hvorefter meget atter synes skrøbeligt, og jeg mærkede den dag en vis flovhed over så enfoldigt at have ladet mig rive med. Jeg tror, at meget i vores liv står og falder med at erkende denne mystiske modsigelse i sindet, der altid bæres med.

Derfor føres Jesus ud i ørkenen – for at møde den mystiske modsigelse. Der står jo, at han af Ånden føres derud, fordi det vel er meningen, at han skal have indblik i, hvordan det er at leve i en verden, hvor intet blot hviler i en god og konfliktløs tilstand. En ting er, at Jesus her oplever at lide sult, mens noget andet er, at han præsenteres for Djævelens omhyggeligt udførte manipulation.

Den onde vil ryste fundamentet under ham ved at lokke ham til i forfængelig stræben at bevise sin styrke og position som Guds søn ved for eksempel at kaste sig ud fra templets tinde i tillid til, at han nok skal blive grebet. Djævelen vil friste Jesus til at række ud efter alle tænkelige privilegier og magtbeføjelser – efter endeløs medgang i et lidelsesfrit liv – men Jesus står imod ved at ære troskaben overfor Gud og sender til sidst Djævelen bort. Han har lært det nødvendige. At

vandringen på jorden går gennem modsigelse, og at det i høj grad er i kraft af prøvelse og modgang, at man kommer på sporet af, hvem man selv er.

Problemet er, at vi langt hen ad vejen har glemt dette, idet vi længe har forsøgt at fjerne modsigelsen fra menneskelivet, ikke mindst i løbet af de seneste cirka 100 år. Den progressive tro på, at livet bør rumme mindre og mindre lidelse og afsavn og mere og mere medgang og lykke, er taget til og udgør sikkert en del af grunden til, at mange med krigsudbruddet i Ukraine for et år siden blev overmandet af chok over, at den slags stadig kan ske i Europa.

Der har længe eksisteret en forestilling om, at noget basalt negativt i verden var overvundet, hvilket nu medfører, at krig og klimabekymring og global usikkerhed hensætter nogen i nærmest permanent fortumlethed. Man havde vænnet sig til at opfatte fred og medgang som det normale, og forestillingen om det lidelsesfrie liv inspirerer utvivlsomt også til den ihærdige kamp for at beskytte det – med et populært udtryk – ”sårbare” menneske mod alt, hvad der minder om overlast.

Blandt andet ser vi det i den forskrækkede omgang med både sprog og kunstneriske frembringelser, og når man censurerer litteraturen og skrotter balletforestillinger af frygt for ord og udtryk, der kan fornærme nogen, sker det også i en overbevisning om, at modgang og ubehag næsten bør kunne afskaffes. Jeg går ikke ind for bevidst at krænke nogen, men vi risikerer i disse år at glemme, at det slet ikke er meningen, at mennesket blot skal leve et liv i medgang og beskyttelse. Og hvis man tror det, vil man snart begynde at undre sig over, at den store lykke fortsat udebliver.

Få forstår denne undren så godt som Søren Kierkegaard, der beskriver den i en tale om et menneske, der har gjort alt for at sikre sig medgang og tryghed, og indser, at den gådefulde modsigelse, jeg selv mærkede den dag på restauranten, stadig synes lige magtfuld.

Kierkegaard beskriver dette at sætte sin lid til det forkerte: ”Da havde han forskærtset Alt og fik ingen Bekræftelse i det indvortes Menneske. Han havde glemt Bekjendelsen i Nødens Time, glemt at Opfyldelsen ikke er sikkrere, fordi den er kommen, end den var, da han tilstod at han ikke ved egne Kræfter kunde regne paa at naae den. Modgang havde han forstaaet, men Medgang kunde han ikke forstaae. Da gik det indvortes Menneske ligesom ud i hans Sjæl.”

Modgang kan vi beskrive og beklage og føle os krænket over, men medgang er svær at forstå, fordi den ikke blot medfører den rene glæde, man havde forventet. Medgang kan have noget hult og ildevarslende over sig, fordi man i troen på, at livet bør være let, mister føling med, hvad man egentlig kan holde til, når det gælder.

Mennesket kan i denne vores materielt trygge og overpsykologiserede og sårbarhedsfikserede epoke gå glip af vigtig forståelse af, at det især er i modgang og i krænkelse, ja, måske endda i lidelse, at de største kræfter vindes. Det er i "Nødens Time", at man kan vækkes til mere visdom, og derfor konkluderer Søren Kierkegaard, at modgang er medgang, for i modgang kan vi skubbes til at bekende os til livets øverste myndighed. Jeg ved godt, at jeg nu nærmer mig det farlige punkt, hvor man næsten ophøjer lidelsen, og det er ikke meningen, men vi er nødt til at gå denne svære vej for at forstå, hvad kristendom er.

I ørkenen møder Jesus lidelsen og modsigelsen. Ånden leder ham derud for at blotlægge sandheden, at det onde findes i verden, og at Jesus skal bekæmpe den store fristelse på vegne af enhver. Og når vi i Fadervor siger "led os ikke i fristelse" – som mange undrer sig over, for kan Gud virkelig finde på at gøre det? – kan ordene forstås netop i lyset af, at det er Guds Ånd, der sender Jesus ud i ørkenen.

Vi *skal* møde fristelsen, og det, vi beder om, er ikke at fortabes i den. Man kan som sagt godt anklage mig for at instrumentalisere livets smerte som middel til mere religiøs selverkendelse, alt imens ukrainere græder over deres mistede familiemedlemmer og sønderskudte hjem, og kan vi overhovedet tillade os at opfatte lidelse som på nogen måde opbyggelig? Sat på spidsen – er det ligefrem Guds vilje, at vi skal lide?

Det er et frygteligt spørgsmål, men vi er nødt til som udgangspunkt at sige ja. Både syndefaldsberetningen og Paulus' ord om på én og samme tid at være døende og levende understreger, hvordan modgang og lidelse er givet som vilkår. Dermed siger jeg ikke – hvilket er meget vigtigt – at det er Guds vilje, at nogen skal lide så meget som nogle ukrainere i denne tid. Men jeg tror, at det er Guds vilje, at enhver erkender, at lidelse findes, og at heller ikke jeg har ret til at blive skånet for den.

Vi narrer os selv ved at dyrke idéen om, at verden med tiden bliver mere lidelsesfri, og ligesom Kristus i ørkenen skal konfronteres med den onde og til fulde forstå, hvad menneskelivet rummer, skal vi vare os for forestillingen om, at lidelse ikke bør findes. Og for at opdrage vores børn til at tro på det. Det uhåndterlige kristne svar er, at det gør den, og det bør den, og forstår vi ikke det, forstår vi heller ikke, hvem vi er og kan blive fremmede for verden.

I Albert Camus' roman *Den fremmede*, fra 1942, møder vi den unge mand, Hr. Meursault, der mildt sagt har ladet sig friste af den onde, idet han står anklaget for et drab, han begik uden særlig årsag. Dødsstraffen venter, og fortællingens advokat opfordrer Hr. Meursault til at angre og bekende sig til Kristus, mens tid er. Advokaten giver den hele armen, som det beskrives: ”Så sagde han meget hurtigt, lidenskabeligt, at han troede på Gud, at det var hans overbevisning, at intet menneske var så skyldigt, at Gud ikke ville tilgive ham, men at mennesket først måtte angre og blive som et barn med en tom sjæl, rede til at tage imod alt.”

Men Hr. Meursault er virkelig den fremmede – fremmed overfor sin samtid, som han går uengageret rundt i, og fremmed overfor hele den grundfortælling, som vores vestlige kultur hviler på, om menneskets frelse. Den, som Jesus grundlægger i ørkenen ved at afvise den onde og adlyde Faderen og dermed blive ham, der skulle opstå fra graven og bane vej til det evige liv.

Camus skrev i perioden, hvor den store fremskridtstro, ikke mindst på grund af to verdenskrige, blev iblandet desillusion og en stærk ateistisk, næsten nihilistisk strøm, og i *Den fremmede* har han skabt en mand, der lever underligt lidelsesfrit og nærmest følelsesløst. Han kender ikke sig selv og er foruden moral, for det lidelsesfri liv kan blive til et uhørt selvkredsende liv i en epoke med stærk tro på individets ret til at være præcis den, man vil. Mens andre blot skal anerkende det. Mennesket kan gå til i denne fremmedhed, for når intet må gøre ondt, kan intet måske til sidst mærkes.

Derfor er det i sidst ende opbyggeligt, at vi selv i øjeblikke af stor glæde kan mærke den evigt nærværende modsigelse. For modgang er medgang, og det har aldrig – ikke siden syndefaldet – været meningen, at det lidelsesfri skulle være vores varige tilstand.

Når man i hovmod – som jeg selv den dag på restauranten – ophøjer sin egen

lykkefølelse til selve livets mål, er det Djævlens værk, for ligesom den onde vil lokke Jesus til at afgudsdyrke sin egen stolthed ved at være netop ham, kan man hævde, at det er Djævelens værk, når mennesket mere og mere vil leve, som om lidelse ikke bør findes for mig.

Det er et opgør med Guds orden efter syndefaldet, og vil man bryde med den, kan det føre til to ulykker. Nej, tre, selvfølgelig. Den første er, at man kan blive overrumplende modløs, når modgang melder sig, præcis som mange erfarer i dag. Den anden er, at man i underlig tom uopmærksomhed kan blive dårligere til at elske sin næste og uden at opdage det blot handle hensynsløst som i Camus' roman. Og den tredje er naturligvis at uden erkendelse af syndefaldet og lidelsens realitet, kan man nemmere af Djævelen blive fristet væk fra Gud. Man kan blive den i sandhed fremmede, der hverken kan erkende det ondes eksistens eller den Gud, som vil frelse én fra det, og som man skylder alt for sit liv.

Søren Kierkegaard skriver: ”Altsaa Modgang er Medgang. Det er evig vist, ikke al Satans Kløgt skal formaae at gjøre det tvivlsomt. Du kan ogsaa godt forstaae det.” Sandhedens Ånd fører Jesus ud i ørkenen, så *han* kan komme til at forstå det, og al Satans kløgt fører ikke til Guds søns fald, men til, at han lærer den ondskab at kende, som han på jorden står konfronteret med. Fordi han vinder over den hér, og fordi han vinder over den i døden, kan vi tro på, at den fuldkomne glæde skam findes. Blot ikke endnu. Den findes i evigheden, og Ånden vil have os til at tro så meget på den, at vi i alle vore år her på jorden kan have blikket rettet mod det sande. Og det er ikke først og fremmest glæden, som vi ser den, men som Gud vil have, at vi engang skal se den. Amen.

Kilde

jesuskirken.dk

Kildetype

Dokumentation på online medie

Tags

Prædiken

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/sorine-gotfredsens-praediken-i-1-sondag-i-fasten>